

מדינת ישראל
הכנסת

1095

ש.פ.

פרוטוקול מס' 7 / ב

מישיבת ועדת העבודה, שהחקיימה ביום ד',
כ"ד בכסלו תשי"ז - 28.11.56, בשעה 8.30.

נוכחו - חברי הוועדה:

ע. גוברין - היו"ר
י. אלמוגי
ש. בבה
ב"צ הראל
א. כהן
ה. מגורי-כהן
ק. קלמר
י. קרגמן
י. ריפחין
א. שוסטק

מוזמנים:

מר זלינגר - מטעם משרד הבטחון
ס/אלוף יצחק שני - מטעם המט"כ

- בסדר-היום: (א) התשלומים למגוייסים;
(ב) סקירת המנהל הכללי של משרד העבודה על מצב התעסוקה בארץ.

- - - - -

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ע. גוברין:

הזמנו היום את באי-כוח משרד הבטחון על מנת לשמוע מפיהם אינפורמציה על הסדורים שנעשו בשעתו לגבי התשלומים לאנשי מלואים, וזאת נוסף לקרן המלואים אשר אותה, בזמנו, אשרנו בכנסת.

מר זלינגר:

בעיית החשלומים למגוייסיים בזמן חירום
העטיקה את משרד הבטחון בכל התכניות של
משרד הבטחון. לגבי עבודה לשעת חירום, העטיקה הבעיה הזו, משום שידענו
כי לא נוכל לעמוד בזה. ולכן, משרד הבטחון יחד עם המטה הכללי, דנו
בבעיה לא פעם, והיו הצעות שונות על השיטות שיש לנקוט בזמן, ולבסוף
הגענו לכלל הצעה, ואף למדנו את הליקויים אותם מצאנו כי יש לתקנם לגבי
העתיד

היו הצעות של תיקון החוק, או שנלך לפי
חוק שירות קבע, או חוק שירות חובה, או שנמטיך לקיים את התשלום למשפחות
כפי שהוא קיים. בסופו של דבר, הגענו להצעה אחרת, והיא אשר התפרסמה
בעתונות. התשלום כפי שהוא הונהג - והוא הונהג לאחר שהוא נדון בוועדה
משותפת של משרד הבטחון יחד עם ב"א הצבא, משרד האוצר, משרד העבודה -
התשלום מבוסס על שכרו האישי של חייל אשר הוא מקבל את שכרו בזמן
שירותו; תשלום השכר למשפחת החייל משתלם ישירות למשפחתו.

השכר האישי לחייל מודרג לפי הדרגות
הצבאיות. הוא מתחיל מטוראי, אשר הוא מקבל 14 לירות לחודש (היום הוא
מקבל 13,5 ל"י לחודש), והוא מגיע עד 90 לירות לחודש לגבי אלוף. כמובן
שאלופים לא גוייסו לשירות מלואים.

אלה הדברים נאמרים לגבי תשלום השכר לחייל;
וזה נעשה לפי שני סוגים - תשלום השכר לחייל והתשלום למשפחת החייל.

אנחנו למדנו מהטביאות שנעשו, וראינו לנחוץ
לטנוח לגבי חיילים רווקים. ופה הבעיה היא לגמרי פשוטה וברורה: הסכום
אותו מקבל החייל, כולל את האספקה הקטנה אשר מקבל אותה ב"סק"ם, בהתאם
למחירים המקובלים; לא החייל משלם את ההפרס ל"סק"ם", אלא משרד הבטחון.
כמובן שאנשים אלה מקבלים איזו שהיא תוספת כיס; צנחנים, טייסים,
ימאים בצוותות של אניות, נווטים וכו' - מקבלים תוספת. טייס, למשל,
מקבל 10 לירות נוספות לשכרו האישי; נווט - 8,750 ל"י נוספות. אלה
הן תוספות לסכום היסודי אותו נקבתי קודם לכן.

הגענו לכלל מסקנה כי את התשלום למשפחה
יש לתקן, משום שיש לתת למשפחה אפשרות של קיום מינימלי, ואשר
למעשה התשלום קבוע לחייל בסירות חובה; יש הצדקה לתקן את החוק הקיים.
ולא יהיה מוצדק אם אנחנו לא נעשה בשעת חירום כדי שהמשפחה תסתחרר
מעול הפרנסה.

ההפרטים מתבטאים בנקודות מסויימות. לפי
החוק הקיים, אשה ללא ילדים, אשר היא עובדת, איננה מקבלת כל תשלום
שהוא; ואילו בתיקון קבענו תשלום מינימלי בסך של 27 לירות גם כשהיא
עובדת. אשה שאיננה עובדת מקבלת 80 לירות לחודש לפי החוק הקיים;
ואילו בתיקון קבעו תשלום לאשה שאינה עובדת, בלי ילדים, 85 לירות
לחודש. ומכאן, אם המשפחה עם ילדים, אזי מקבלת האשה נוסף ל-85 הלירות
תוספו של 21-22 לירות לכל ילד ראשון, כך היה קבוע בחוק;
ואילו בתיקון אנחנו העלינו תוספת זו ב-6 לירות, כלומר שהתשלום יקבע
בסכום של 27 לירות לחודש בעד כל ילד ראשון. כלומר, אשת חייל
עם ילד אחד תקבל 112 לירות לחודש, וזאת לפי ההחלטה החדשה.

במקום 15 לירות אותן היתה מקבלת אשת חייל
בסירות חובה, הרי מעתה היא תקבל 27 לירות לחודש, ובעד כל ילד, ראשון
וסני, היא תקבל תוספת של 27 לירות לחודש.

הפרטי שעורים הונהג לגבי חיילים רווקים וחיילים נשואים שחומכים במטפחותיהם. חייל רווק שתואך בזוג הורים מקבל 85 לירות לחודש. אנחנו לא הגבלנו את מספר הילדים. לפי החוק הקיים יש הגבלה במספר הילדים, ואילו פה אנו לא קבענו שום הגבלה, ואמרנו, החל מהילד השלישי - 21 לירות. ופה, לדעתנו, אנו שגיגנו, משום שחשבנו כי מספר הילדים המכסימלי הוא 6, ומסתבר כי יש גם 9 ו-10 ילדים. החטום נעשה די נכבד. אך אנו יודעים כי הילד השני והשביעי אינם עולים 21 לירות.

אני אומר כי זהו מה שקיים, אבל ישנה מחשבה שצריך לבוא תיקון. גם בנקודה זו, לגבי רווקים לא קבענו שום חטום נוסף, לגבי העתיד נצטרך לתת להם איזה שהוא חטום.

הרווק מקבל סכר אישי לפי דרגתו. אנחנו עמדנו על כך כי לרווקים רבים ישנן הוצאות של החזקת חדר, וכו'. יש לחקן זאת, זאת ועוד: לגבי הורים נתמכים: חייל עם ילדים מקבל חוספת במקרה שהוא תומך בהורים, אבל התמיכה היא רק להורה אחד ולא לזוג הורים.

כל הדברים הללו מכוונים לשעת חירום. אנו חמיד חושבים על מלחמה קצרה, ולכן חשבנו, כי לחוספת הזאת צריך לבוא איזה שהוא תיקון, או חוק לגבי חוספות, לא בכסף, אלא בדברים לגמרי אחרים. חשבנו כי בתקופה זו האנשים האלה יהיו משוחררים ממסים עירוניים, ביטוח רפואי ועוד, כמה וכמה דברים אחרים. ואכן היה מו"מ עם קופת חולים, וכשבאנו לשלם, התברר כי היה זה למעלה מן המסוער. חוק כדי המו"מ, התחלנו לשתר את החיילים, אבל זה מראה כי אנו צריכים לחקן בעיה זו.

אני מניח, כי העיריות תתחטבנה בודאי עם החיילים. ובכל זאת נחוץ גם כאן חוק לגבי המסים העירוניים.

חשבנו שצריך לבטח את המטפחה בתקופת שירות החייל בצבא, ואנו חשבנו לשלם זאת.

ס/אלוף י. סני:
ברצוני להוסיף רק נקודה אחת אשר היא נראית לי כחשובה. בשירות סדיר אנחנו נוהגים לתת את החוספות למטפחות רק לאחר בקשת החייל ורק לאחר חקירת האנשים המוסמכים בחוק הצבא. כאן קבענו שהחטום הזה יהיה אוטומטי. אבל בכל זאת חשבנו לחקור את המקרים. חייל, למשל, יכול לכתוב שהוא תומך בזוג הורים, בו בזמן שאין הוא תומך בהורים כלל וכלל. משום כך קבענו שנשלם לחייל, בהתאם לבקשתו, ורק לאחר חקירת המקרה ונראה שאין לו הורים, אזי אנו מנכים את הסכום ששולם לו בחטום השני.

חייל עלול לכתוב שהוא תומך באח צעיר, בו בזמן שהוא איננו תומך. אמרנו, כי נקבע פרינציפ, את המקרים הללו יש לחקור לאחר החטום.

40% מתוך אלף מקרים נמצאו - לאחר חקירת המקרים - כבלתי-מוצדקים בתביעת האיש. עטינו זאת רק משום שרצינו לבדוק אם השיטה שלנו היא מוצדקת או לא, והנה מצאנו כי יש הכרח בבדיקה נוספת.

(ב) שיטת החטום הזה יצרה אווירה מאד טובה בקרב הצבא עצמו. היא הרימה, כמו שאומרים בצבא, את המוראל. החייל שקבל את הכסף, ראה את החלוט המוחזר אליו ואשר הוכיח לו כי בקשתו סודרה; השאלונים שלו הועברו למינהל החטומים, והם התחילו לעבוד לפי כרטיסיות. הצ'יקים נשלחו למטפחת החייל. אנו גומרים את החטום

לאלה שקבלו את מסכורתם עד 15 לחודש. כמובן, פעולה זו הוכיחה את עצמה.

(ג) הואיל והאנשים גוייסו בסוף החודש הנחנו כי האנשים חיים בקרדיטים, אז הנהגנו לשלוח מפרעות לחיילים, אולם יש לציין כי 5000 חיילים או שלא נתנו את כתובתם או שנחנו כתובת בלתי-מדוייקת.

מר זלינגר:

מיד בימים הראשונים חשבנו שיט למצוא דרך ש כד לבוא לעזרת מטפת המגוייס. ההיקף היה כזה שאפשר היה להפעיל את הסירה של חסלום 20 לירות, לאחר מילוי הטפסים שהועברו ליחידות.

ידענו כי סכום זה אינו מוצדק, ולכן אמרנו שלא יהיה זה מן הנכון שמטפת החייל הנמצא בצבא תסאר ללא קיום, ואז שלחנו את המפרעות מיד. שלמנו ל-25 אלף מטפות שפנו אלינו.

אידוב כהן:

הסדרים לגבי שחרור ממס בתקופת הגיוס היו במחשבה תחילה. יש לציין כי הגיוס הזה לא היה לגיוס מלא.

(ב) אם הבינוחי נכון, אזי אתם אינכם מתעניינים אם במוסד זה או אחר משלמים חלקי מסכורת למגוייסים. לפי שיטת החסלומים שלכם, באיזו מידה החייל מקבל את מסכורתו?

(ג) הייתי רוצה לדעת בערך בכמה זה הסתכם?

היו"ר ע. גוברין:

אני פוסל את השאלה האחרונה הזו.

ט. בבה:

אם הבינוחי נכון, אזי החסלום הוא אוטומטי, אבל ביצוע החסלום איננו אוטומטי. אם כן, אני שואל: (א) מי הוא האופרט אטר מעביר את החקירות?

(ב) האם אי אפשר היה להנהיג את השיטה הנהוגה בהולנד או באוסטרציה, שם המת"ט נהג לפי הברטיס של החייל; הכרטיס מטקף בדיוק את מצבו המטפחתי של החייל. חייל שנמצא במילואים מודיע על הסינויים שחלו בקרב מטפחתו. אני שואל: מדוע איננו הולכים לפי שיטה זו?

י. ריפתיין:

רצוני להמשיך באותה שאלה אותה שאל חבר הכנסת בבה. ואתן דוגמה: לא נתנו כתובות מדוייקות; דבר זה חייב להיות בזמן; זה צריך להיות בסופס קבוע. כאן אחד הדברים החשובים ביותר לגבי המפרעה הראשונה, הוא המהירות. כלומר, לאחר פנייתו של החייל, בקטתו צריכה לבוא על סיפוקה במהירות. נכון, אלה היו ימים קשים מאד. נסארו המוני מטפות ללא קיום.

לדעתי, הכרחי לבוא תיקון מסום טענת חירום זו עלולה לחזור. צריך להיות איזה סדור יותר אוטומטי, יותר מהיר.

(ב) אני הייתי רוצה לדעת, על מה מבוסס חיטוב המינימום לחייל? האם מוכרח להיות שהאספקה הקטנה תהיה על חשבון החייל? לאמיתו של דבר, החייל הוא על החזקתו המלאה של הצבא

לאספקה קטנה, הכוונה היא לכלי גילוח וכו'. ומכאן אני עובר לסאלה
שהיא יותר כללית: אני אינני יודע כיצד אתם מדברים עם החיילים;
באיזו מידה אתם מדברים אתם; ברור הוא שאתם מדברים אתם במידה גדולה,
אבל באיזו מידה? אסביר דברי: פעם היה סיור של ועדת החוץ והבטחון
באתר האניות של מלחמה. שם הסביר קצין הממונה על האניה לראש הממשלה
כי החיילים מקבלים את מזונם טוב. לאחר מכן טאל ראש הממשלה את אחד
החיילים: איך אוכלים אתם באניה, החייל ענה: אנו רעבים.

ועוד: רוצה אני לחזור ולומר כי לדעתי
צריכה להיות כתובת ציבורית אשר היא העמוד לעזרת משרד הבטחון. ואינני
מציע כאן הצעה לגמרי מגובשת, אבל חושבני שצריכה להיות איזו ועדת-מטנה
אשר תעזור במובן תקציבי לנהל מו"מ לא בענינים בטחוניים, אלא בענינים
אותם מניחי קודם לכן.

זאת ועוד: האם אתם אינכם מציעים הצעות
על זכויות עבודה של חיילים שחוזרים;

מה הסיבה לגבי הגבלת התמיכה להורים?
ובכל זאת ישנם חיילים אשר להם שני הורים נחמכים, ומדוע תחמכו רק בהורה
אחד?

מ. קלמר:
רצוני לשאול: לדעתי, האינפורמציה אותה
קבלנו פה, היא מאד כללית וחטובה. הייתי
רוצה לקבל יותר פרטים על כך.

(ב) ביחס לקרן ההסוואה: האם במסגרת התשלום
נצלתם את הקרן הזאת או לא נגעתם בה? ועוד: ביחס למפעלים, מה הם צריכים
לטלם? האם מספיק מה שהמפעל מטלם?

י. אלמוגי:
מובן שלא יכולנו לדעת מראש שהמלחמה הוצמנה
לשבוע ימים, אבל ברור היה שלחדשים רבים
היא לא הימטך.

מדוע לא חשבנו להגדיל את האחוזים לקרן
ההסוואה אשר ע"י כך אנו מסחררים את הצבא ואת כולם מכל מה שנקרא
חטלומים? אם היינו עושים זאת, לא היה עולה למטק יותר; זה היה עוזר
לאנשים, זה היה פותר את כולנו מכל הצרות. מטום שנכון הוא, כשאתה
מגייס לצבא סדיר קטן, אתה מגייס אזרחים רבים למלואים, ואם זה לתקופה
ארוכה כמו מלחמת העולם השנייה, אזי אין עצה ואין להימנע מכפיית חטלומים.
קרן ההסוואה היא קרן אשר אינה הולמת לצבא שמונה. צבא כזה, לדעתי,
מוטב להגדיל את קרן ההסוואה, כי היא מבוססת על ביטוח אקטואלי. וברור,
טאין זה פותר את כל הבעיה. קרן כזו אפשר להגדיל, מתוך רצון רב,
לחקופה מסוימת, ועל ידי כך זה היה מוריד מהנטל הכבד של אנשים רבים
אשר גויסו לצבא. אבל בלאו הכי עושים זאת. כי מה העניין? - ברוב
המכריע של המפעלים, האנשים שיוצאים מהמפעלים הנט מעטים. ואני שואל:
מדוע אי אפשר שלא לעשות זאת מלכתחילה?

נדמה, כי צריך היה לעשות זאת. אם
לאו, הריני חושב כי איננו יכולים להסתפק ב-14 לירות הניתנות לחייל
טוראי רווק. כמה מקבל רב טוראי? ההבדלים הם קטנים. (מר זלינגר:
רב סמל ראסון מקבל 40 לירות לחודש).

אני מדבר על טוראים, ואפילו על סגנים.
לדעתי, אנו פשוט יורדים ליהם, מה יכול לעשות חייל בצבא ב-14 לירות?

אני חושב כי חבר הכנסת ריפתיך אינו צודק, באמרו כי יש לתת לחייל גם אספקה קטנה. לדעתי, זהו בזבוז איום.

חייל רווק בסירות חובה מקבל 13,5 ל"י לחודש, לדעתי, סכום זה הוא אפסי, וחייל כזה אינו יכול לחיות בסכום זה. אני יודע שחיילים מחיל הים מבקשים לעבוד בעבודה נוספת. על כך אני עונה לעצמי, כי זהו סירות חובה. וכשאני בא לסירות מלואים, אז התשלום לחייל רווק הוא 14 לירות, ושוב אני חוזר ואומר, כי זה לא יתכן, סכום זה הוא כמעט ולא כלום.

באשר לבעיות עבודה, זה איננו נוגע לבעיה הנדונה. אם זהו סירות של שבועיים או חודש, אזי כמובן שזה לא קטור עם הנושא הזה.

א. שוסטק:

הערה כללית: המלחמה היתה קצרה אמנם אף כי לא ידענו שתהיה כה קצרה. אם בדרך כלל אפשר להתווכח על מה שטען חבר הכנסת אלמוגי, הרי דוקא מטום שהמלחמה היתה קצרה ביותר, אזי החטומים האלה אף כי הם עוטים רוטם של חטלום חדשי, הרי הם השתלמו בחטומים יחסיים. החיילים ראו כי יש להם דואג למרות זה שבסופו של דבר החטבון יצא קצת בלתי-רציני. אם חייל היה 21 יום או 15 ימים, הרי הוא יצא בשכרו בפרוטות. אינני יודע אם רוב האנשים היה חודש ימים בסירות מילואים.

לדעתי, חייב כאן להיות חישוב אחר ולא חישוב יחסי של המינימום המקובל והרגיל. אם אפשר להציע, הריני מציע כי במידה שהחייל היה מגוייס לתקופה של חודש ומעלה, אזי יש לעשות חישוב מיוחד; ובמידה שהחייל היה מגוייס לתקופה של שבוע, שבועיים, שלושה, אזי יש לעשות חישוב אחר. באופן שהדברים האלה יהיו מקובלים את הדעת.

עזיבת המטפחה באופן פתאומי למספר ימים, הרי היא קשה; המטפחה נשארת ללא סעד בשבוע הראשון והסני לגיוסם של חייליהם, ורק בשבוע השלישי לגיוסם, הן מצאו איך שהוא את סדורן. לאנשים אלה שיצאו לשבועיים, לא היה דואג.

ביחס ל"סק"ם רצוני לומר כמה מלים: לימקרה מקרה אשר אותו ראיתי בעיני. בימים אלה נולד לי נכד, אז חתני היה במילואים, וכשבאנו לסק"ם, מנהל הסק"ם אמר כי יבוא החייל עצמו לסק"ם, אמרנו לו כי החייל איננו, וכי הוא נמצא בצבא, אז ענה כי עלינו ללכת לקצין העיר. קצין העיר דרש את הפנקס. היה זה בשבוע הראשון, הטבוע הצעקני ביותר. המטפחה רצתה להיעזר ע"י סק"ם. הסק"ם היה ריק מאדם, כי הם דרשו שהחייל צריך לבוא בעצמו ולקנות את המצרכים. לדעתי, ענין זה לא צריך להיות פיקציה. וכשהתווכחנו, מנהל הסק"ם אמר שאשת החייל - בתי - תבוא לקנות; ענינו: היא נמצאת ב"הדסה".

ברור שהמטפחות לא יכלו, בצורה כזו,

להיעזר ע"י סק"ם.

זאת ועוד: היכן מטחלות הפעולות של הועד למען החייל עם כל המבצע הזה? מחובתו של הועד למען החייל לדאוג לחיילים ולמטפחותיהם.

י. קרגמן:

רצוני לשאול: אני חושב שמטרת הבטחון עשה מלאכה חשובה מאד. נפגשנו עם חיילים רבים כשהיינו בחצי אי סיני, והיתה הרגשה לחיילים שיש להם דואג. יש לציין כי מטרת הבטחון עשה מלאכתו בסדר.

(ב) הצבא חייב לדעת, כי רצון הציבור, זה . שלא הלך לא לצבא ולא למילואים ולא לחזית, - רצון ציבור זה הוא שמטפחות החיילים בצבא תהיינה מובטחות, ואף לא במינימום הצרכים סניחגים להן.

(ג) בל ניתן סיווצר אי-טוויזן בקרב החיילים. יטנם מקומות עבודה אשר הם דואגים לאנטיהם שהלכו לחזית. והנה, חייל בחזית יכול לקבל מכתב מקום עבודתו שטכרו נטלה לביתה. ואילו חברו הנמצא גם כן בחזית, אשר מקום מגוריו הוא בכפר או במעברה, מקבל מכתב ממטפחתו בו היא מודיעה כי היא מחוסרת כל. לכן אני אומר, אל לנו ליצור אי-טוויזן בקרב החיילים.

(ד) דובר על קרן השוואה. מוסד זה חייב לדעת כי קיימת נכונות מצד הציבור להוטיט עזרה, צריך לעשות הכל שלא תהיינה פעולות פרטיות למען החיילים. לכן מוטב לשהאיר את המצב כמו שהוא אם כי אני יודע ש-14 לירות הן אינן מספיקות. מטפחה עם ילדים שמקבלת חטלום כזה, - פירוש הדבר שהיא נטארת ללא קיום.

(ה) האם החשבון הסופי נעשה עד סוף החודש, או עד זמן שחרורו מהצבא?

הינ"ר ע. גוברין:

רצוני להעיר מספר הערות: ראשית דבר, אני חייב להטיב לשאלתו של חבר הכנסת קלמר: בזמנו, בימי מלחמת השחרור, ועדת העבודה החלה לעבוד אז תקופה לא קצרה, ולזכותו של מטרת הבטחון יש לציין כי ביזמתו הוא הביא את סדור העבודה של החיילים. ועדת העבודה לא רצתה לעורר שאלות קונסטרוציוניות, ולכן היתה שמועת ומעירה את הערותיה. היינו מסנים את החטלומים כל שלטה חדשים. לבסוף נטלנו יזמה והנהגנו את החוק של קרן השוואה. מספר חברים בוועדת העבודה שאלו אותי מדוע איננו דניט על בעיה זו, ולכן, למטרה זו הזמנתי את מטרת הבטחון.

בזמנו, גם הממשלה וגם ועדת העבודה כולה התנגדה שבמילואים ישלמו מקומות העבודה איזה משכורות שהן. והטענה היתה שבצבא יהיה מטרת אחיד.

קראתי, בימים אלה, את אשר פרסם אגוד מקצועי מסויים - היה זה מרכז הפקידים - כי פועלים מתכנסים ואומרים לתת לחבריהם בעבודה, אלה אשר הלכו לצבא, מחופטצט וכו'. קראתי זאת במורת רוח. דבר זה הוא בניגוד למה שהיה במלחמת השחרור.

נניח ש-20 מביין חברי הכנסת לא גוייסו, אז חברי הכנסת היו מתכנסים לטט קבלת החלטת לשלם לחברינו המגוייסים. ודאי שדבר זה היה מעורר גיחוך.

אם מתאספים פועלים במקומות עבודה שונים, וטוענים כי הם לא הוסיפו על מספר הפועלים, וכי הם מעמידים את החופטה שלהם בכדי שהמטפחה המגוייסת לא תחקטה בקיומה, וכו'. אני עושה את אותו החשבון אותו עשה חבר הכנסת קרגמן - חייל אחד מקבל מכתב שמטפחתו קבלה את משכורתו, ואילו חייל אחר, קבלת מכתב ממטפחתו בו היא מודיעה שהיא נטארה ללא קיום. אם ישנו סידור, אז כל המגוייסים חייבים לקבל אותו דבר. רצוני לציין כי ועדת העבודה, בזמנו, לא גרסה את הדרך הזו. כל הוועדה פה אחד לא גרסה זאת.

לגופו של ענין לי נראה שאנחנו יכולים להגיש למשרד הבטחון כמה המלצות - ואני דן בדברים השונים שהוטמעו פה:

(א) משרד הבטחון אריך לדאוג שיהיה חוק, שמחייב הקלות במסים עירוניים, דחיית חטולם חובות, דחיית מספטים - ויטנם מספטים רבים הקבועים בחאריכים אשר האנשים נמצאים בצבא; אם מגייסים מספר גדול של נהגים, אזי להם יש מספטים על התנועה. ויש עטרוח מספטים כאלה. במקרה כזה, החייל עצבני, ולכן יש לדחות את מספטו. אני יודע על סיעה שהכניסה הצעה לסדר-היום בענין זה ובזה לדעתי, היא צודקת.

(ב) ועתה אדבר על מטפחת החייל: לי נראה שיש לקבל את דברי חבר הכנסת ריפתיין, שנחוץ להעלות איזו המלצה משותפת בפני משרד העבודה והבטחון. כשאני טפלתי בזה אמרנו, כי אם אנשי המילואים מסתחררים - ואני מתכוון למובטלים - אז יש לעשות איזה שהוא סידור עם לסכת העבודה; יש לתת למנהל לסכת העבודה איזה שהוא כיסוי.

הערה ב' בעקבות דברי חבר הכנסת ריפתיין: אני חושב שיש בזה מטום הגיון, להקים ועדת מטנה מצומצמת של ועדת העבודה, משרד הבטחון חייב להגיד לזכותו כי הוא בעל זרירות, וצדק חבר הכנסת קרגמן שהחיל מקבל הודעה ממטפחתו שהוא קבל את מסכורחו. משרד הבטחון יזמין את הוועדה המצומצמת הזו, והוא יתייעץ איתה; היא תבדוק, למשל, את הבעיה אותה העלה חבר הכנסת טוסטק - הועד למען החייל.

אלה הן ההמלצות אשר אם אתם תסכימו להן, אסלה למשרד הבטחון.

מ. קלמר: כמה זמן, חייל מסחרר, יכול לקבל עבודה מחוץ לתור?

היו"ר ע. גוברין: אמרתי, כי זו לא תהיה המלצה חשובה, אלא שאנו נמליץ בפני משרד הבטחון שהוא יפנה ללסכת העבודה לעשות מאמץ לחיילי המילואים.

אינני מציע שאני נמליץ על סכר איטי לטוראים, אם כי כל המגוייטים הם רווקים. בתשלומים הראשונים שניתנו, לא היו נחמכים. אם אינני טועה, ביתר הצבאות לא מאשרים חטלום לנחמכים. (ש. בבה: כן יש). אני אינני כל כך בטוח. חושבני, כי אנו לא נוכל לסנות את הדברים שיטנם כבר.

ס/אלוף י. שני: בענין החקירה הסוציאלית ברצוני להוסיף: מתוך נסיון שהיה לנו מתקופת מלחמת השחרור, אז החקירה הזו היא רצויה. לנו יש ענין לבדוק זאת לבד.

בימי רגיעה האופרט החוקר הוא קטן יותר, ואילו בימי חירום הוא רחב יותר. הוא נותן עובדות יסוד. ההחלטה היא בידי ועדה בת שלשה קצינים, כולם בדרגת רב-סרן, והם מחליטים מה צריכה להיות התמיכה המטפחתית, בהתאם לגובה הסכר.

בקשר עם ידיעת המצב המשפחתי של החייל; לגבי האיש הסדיר, אזי הוא מדווח את כל הפרטים המשפחתיים שלו, ואילו איש המילואים שלנו, לצערנו, הוא איננו מגיע הולנדי או שווייצרי; אם הוא מסנה את כתובתו, הוא אינו מודיע על כך.

אנו נתקלים במקרים מעניינים מאוד. מאז מלחמת השחרור לא ראינו את החיילים שהשתחררו בינתיים, והם והם היו בעינינו כנחיתת עריקים. הם לא נענו כשהם נקראו למילואים, הסתובבו במקומות עבודה טובים, היו בסדום וכו'. והנה, בימים אלה, נחזרים אלה הופיעו אצלנו ובקשו למלא את שירותם. לקחנו אותם, וכמובן שהם יעמדו למשפט לאחר מכן.

אנו חושבים כל מוסב יהיה לצרף שאלון לצו הקריאה ההמונית, ואנשים יוכלו למלא את השאלון כשהם נמצאים בבית, יוכלו לכתוב פרטים וכו'. אבל ברגע שהם מגיעים ליחידה, הם אינם יכולים למלא את השאלון.

אנו נתקלים בקשיים כשאנו נותנים את השכר; היו מקרים שבכרטיסיה לא היה כתוב שיש להם שתי נסעם, כמובן שאנו לא יכולים לדעת מתי נוספה האשה השנייה. כמובן, סעדכון הכרטיסיה יכול להיות לנו לעזר רב.

בענין הסטפחות: כמובן, אם האיש ממלא את הפרטים בכרטיסיה, הרי שאנו לא נתקלים בקשיים. אולם, אנשים רבים באופן פיסוי, אינם יכולים למלא את הטופס, משום שההוראה לא ניתנה בכתב; ההוראה ניתנה בעל פה, ורצו שהיא תהיה בכתב אך לא נמצאה פיסת נייר, לכן רבים לא קבלו את המפרעות.

אנו מקווים, לגבי העתיד, לתקן את כל הבעיות בהן נתקלנו.

מסכורתו של חייל מורכבת מכל מיני דברים; לא הבאתי בחשבון את העוגות והסיגריות וכו', הניתנים לחייל. הכל מחושב עד המיל האחרון. ברגע שהמצרכים עולים, אזי במקרה וההתיקרות מתבטאת בסכומים קטנים - משרד הבטחון נותן סובסידיה לשק"ם כדי לא להעלות את המחירים. אבל במקרה וההעלאה היא יותר גדולה, אז משרד הבטחון מעלה את המסכורת של החיילים.

ביחס לאספקה הקטנה: הנכון הוא, שלפי התיקון שלנו האספקה הקטנה צריכה להינתן יחד עם המזון. במקדמת רגיעה אנו הורדנו את זה, ואנו אומרים כי לחייל תהיה על ידי כך אפסדות של העדפת סנקולד על פני סיגריות וכו'.

לדעתנו, צריך לתת את השהות, או את הזמן, כדי להחליף שיטה בשיטה. אנו חושבים שאנו נצטרך לחזור לשיטה של מתן אספקה קטנה לחייל. כמובן שהיא צריכה להיות מחושבת עד המינימום ההכרחי.

אני שוחחתי אישית עם חיילים רבים, וביחוד נהגים, הם אמרו לי כי הם אינם רוצים לקבל מסכורת בכלל, ובלבד שתינתן להם אות כללי על המבצע הזה. ועוד: יהודי תימני אמר לי: יש לי חמסה ילדים, מה לעשות? אמרתי לו: תן את כתובתך. הוא נתן ומיד העברנו את הסכום של 20 לירות.

אנחנו עשינו רבות, לדעתי, עצם קבלת השיטה הזו - משלוח המפרעה על-ידינו ולא דרך קרן ההסוואה - שיטה זו הראתה את דאגתנו הרבה לחייל. אנו היינו אחראים לתשלום. אנו נשלם כי החייל משרת אצלנו. סיפרו לי מפקדים שחייליהם אמרו להם: אם משרד הבטחון דואג לנו, הרי שיהיה טוב.

בקרנו את הפצועים, לקחנו את כתובותיהם זמיר
שלחנו לבתיהם כסף. היה מקרה יפה, כשמפקד אחד הלך לבקר חייל פצוע,
אמר לו החייל: היכן הרובה שלי, הסארתי אותו באיזה שהוא מקום, ואינני
יודע היכן הוא. זה מראה עד כמה החייל לא דאג למשפחתו אלא הוא דאג
לרובה שלו.

למדנו כי יש לתקן כמה וכמה דברים:
לגבי חייל רווק. רווק צריך לשלם בעד החדר שהוא מחזיק, לשלם מסים
וכו'. כלומר, נוסף לשכר האישי של החייל, נצטרך לשלם גם סכום מסויים
בעד כל הדברים הללו. כרגע, איננו יכולים לאסוד את הסכום שאנו נצטרך
לשלם. הוא הדין לגבי חיילת נשואה. קבענו שהיא לא תקבל, אלא כמבזייסת.
לדוגמה: אם רווק יקבל 40 לירות, אז זוג כזה יקבל אותו סכום.

כמו כן למדנו, כי לגבי אשה לא עובדת,
הסכום של 85 לירות לא יהיה מספיק, באם אין הקלות בשכר דירה וכו'.

ישנם מקרים אחרים, שמחוץ לאשה וילדים,
תומך החייל באח לומד וכו'.

כן אנו נצטרך להקטין את התשלום בעד
הילד החמישי והששי, מסום שבסופו של דבר, חייל עם ששה ילדים יקבל
תשלום לא מבוטל. היו כאלה שאמרו, חנו לנו להיות כל הזמן בצבא
כי אנו מקבלים 60-70 לירות בחודש יותר ממה שאנו מקבלים בעבודתנו
מחוץ לצבא.

בענין קרן ההטוואה: מדוע לא שלמנו הפעם
מקרן ההטוואה? - אנו רצינו שהתשלומים יהיו בידינו. קרן ההטוואה
אינו בנוי בהתאם לדירוג המקצועי; החייל מקבל לפי המסכורת
שלו במקום עבודתו. ואילו כאן אנו רצינו שהמפקד יקבל את המגיע לו
לפי דרגתו; הוצאותיו הן גדולות יותר סאלה של הסוראי.

י. אלמוגי: כמה אנשים מקיף קרן ההטוואה?

ס/אלוף י. שני: קרן ההטוואה אינו מקיף את מחזורי העבודה,
את הסטודנטים, אנשי קבוץ וכל המוסדות
שלא ביטחו את עצמם.

לנו היה חשוב שכל איש שנקרא יקבל שכר.
לדעתי, בכל מערך גדול אנו נצטרך להפעיל זאת בתוספת תיקונים. לנו
יש אומדן ואנחנו מערכבים אותו; כן אנו מחפשים לדעת מהו ההיקף
המספחתי שבא אלינו. לדעתנו, יש 80% של חיילים נשואים ו-60% של
נשואים עם ילד אחד.

לגבי תשלום יחסי לפי זמן השירות:
אנחנו חייבים לנהל את החשבון לפי שכתוב על הנייר. 15 יום חייל
משרת בצבא, הרי הוא מקבל את שכרו במדוייק. ואין לנו כל אפשרות אחרת
לעשות זאת בצורה יחסית.

ש"ס: לאנטי מילואים אין זכות קניה
בש"ס אלא רק בקנטינות. זכות קניה יש לאנטיים שקבלו כרטיס מיוחד
המקנה להם זכות קניה בש"ס. התעוררו ויכוחים בענין זה. פתחנו
קנטינה של ש"ס בטארט-א-סיד, בקנטרה ועוד. חנות ש"ס מצריכה הרבה
עובדים. אנו רצינו לתת את עיקר המאמץ ליחידות, ולכן החלטנו לא
לסגור את הש"ס חנויות. הם עבדו בתנאים קשים מאוד,
אבל הם עשו את השירות שלהם באופן מסביע רצון. מכל היחידות באו
אל חנויות הש"ס.

הועד למען החייל הוא שונה מסק"ם. הועד

אנחנו עובדים דרכו, והוא עובד עם כל הארגונים, הוא עשה סירות מצויין, בעיקר סירותו לפצוע. ופה אני רוצה לציין, כי לא יכולנו לעצור את זרם שליחת המתנות - ביחוד חבילות הסוקולד - לבתי החולים, שם נצטברו כמויות עצומות של סוקולד.

אנחנו סבורים שמקומות העבודה אינם צריכים לעשות טובות לגבי עובד זה או אחר. מכיון שעל ידי פעולה זו חייל אחר מופלה לרעה; אם אין לו מקום עבודה קבוע, ואין מי שידאג לו, הרי הוא מרגיש בקיפוח כשהוא רואה שחבריו האחרים מקבלים תשלום בעד הימים שהוא נעדר. אנחנו איננו מחפסים תרומות כאלה. זה היה יוצר שיכבה אחת של חיילים שהיא מסודרת בתשלום ושיכבה אחרת היתה מופלית מסום שהיא איננה מסודרת בעבודה קבועה.

מר זלינגר:

רצוני להעיר כמה הערות. יש כמה דברים להוסיף: חבר הכנסת אירוב כהן דיבר על פטור מססים. אני גם בדברי אמרתי שפטור מססים חייב חוק. כן אמרתי, כי לטובו מהנסיון הזה שאנחנו צריכים להכין חוק וצריך להפעיל אותו, ונביא איזו הצעה בקשר לחקיקת חוק כזה. ברור כי תוך תקופה קצרה זו לא יכולנו לעשות זאת, אני מניח שהעיריות מתחטבות בזה.

ביחס לתשלומים ולכל הבעיה הזו של קרן ההסוואה: התשלומים אותם קבענו הם מבוססים על התשלום לחייל והתשלום למשפחת החייל. זה טוב לגבי מה שקיים בקרן ההסוואה.

קרן ההסוואה אינו בנוי על מערך גדול כזה, ואינני עונה לכל הצרכים.

בקרן ההסוואה מנכח רק חלק מהציבור המגוייס. אלה הם חלק מהעובדים הקבועים. אילו היינו בונים רק על קרן ההסוואה, כי אז לא היה עונה על כל הצרכים.

ביחס לחלוקת האספקה הקטנה: במלחמת הסחרור היתה קיימת האספקה הקטנה, והיא היתה מחולקת ע"י הצבא עצמו; אמרנו כי מוטב שהחייל יקנה בעצמו את האספקה הקטנה שלו.

לגבי סיגריות: במסך תקופה ארוכה היה ויכוח בפנים, והחלטנו שהחייל יקבל את הכסף. במידה והחייל מעטן אז הוא יקנה את הסיגריות, ואם לאו - יקנה משהו אחר.

במלחמה הנוכחית, הצבחנו סיגריות, אמרנו כי את הסיגריות לחיילים נספק יחד עם המזון. זה היה התכנון של חיל האספקה.

ביחס לשאלותיו של חבר הכנסת ריפתין: יש הבדלי דעות גם ביחס למזון. דבר זה תלוי גם בטבח. בקרב החיילים תמצא עדות שונות, אשר לכל עדה ועדה טעם משלה. המזון שניתן ע"י הצבא גם בשעת חירום הוא מספיק וטעים.

בחזית החיילים ביזונו ממנות קרב.

ביחס לשק"ם: כמובן בימים הראשונים לגיוסם של האנשים, אי אפשר היה להבטיח את זה שביום הראשון המספחה תהנה מסק"ם.

זאת ועוד: הועד למען החייל איננו גוף הפועל בתוך הצבא, והוא איננו גוף יורדי, בתקופת המלחמה הוא עשה עבודה נאה, והוא הגיע למקומות הנידחים ביותר. החיילים נהנו מהועד הזה. החיילים קבלו סונדרים וכו'. הוא אינו פועל בדירקטיבה דרך מסדר הבטחון. אנו נותנים הנחיות מסויימות היכן לפעול.

התשלום ע"י המפעלים: הסכר שלנו הוא קבוע לגבי כל החיילים. המפעלים אינם חייבים לסלם את הסכר.

היו"ר ע. גונרין:

אבקש את מליחת החברים על כי אני
נאלץ לעזוב את הישיבה: חבר הכנסת

ריפתין ימלא את מקומי.

אני סבור שאני אמציא למשרד הבטחון את
הפרוטוקול והבליט בעיקר את חמס הנקודות הנראות לי כהמלצות. נקודות
אלה מיציתי מדברי החברים.

אבקשכם לאפשר למר עילם לתת את סקירתו

על העניינים הללו.

מר זלינגר:

המפעלים אינם חייבים לשלם. עובדים רבים
מועסקים ע"י המדינה, הן בפקידות והן בכל
עבודה אחרת; כמו כן מועסקים רבים במפעלים של הצבא. הגענו לידי
הסדר עם משרד האוצר, שלעובדים אלה שהיו במילואים, יזקפו את
תקופת העדרם זו על חשבון החופש שלהם.

א. שוסטק:

רצוני להעיר לגבי התשלום היחסי: נכון
שבעיה זו היא עקרונית, והמלחמות שלנו תהיינה תמ
תמיד קצרות. אולם חשוב אני כי צריך להיות דיון עקרוני אם במערכים
כאלה יכול להיות התשלום המינימלי לחיילים ולמטפחותיהם. לדעתי,
במערכים מיוחדים כאלה, כל התשלומים המקובלים לא צריכים להיות קיימים,
והם צריכים להיות מבוססים לגמרי אחרת. לכן אני מציע, שיהיה לנר
דיון עקרוני בעניין זה.

י. אלמוגי:

אילו לא סאלו אותנו - אז לא; אולם מכיוון
שאנו צריכים לתת המלצות, אזי אני מסכים
להצעתו של חבר הכנסת ריפתין שאנחנו צריכים לדון במיוחד. המלצה
אחת, בקשר לעניין מסויים, אפשר לקבל פה אחד; אבל בקשר עם שיטת
התשלומים בכיוון אחר, הכיוון אותו הציע חבר הכנסת שוסטק,
לדעתי זה מחייב דיון נוסף.

היו"ר י. ריפתין:

אני מוכן לקבל את ההצעה הזו. אנו לא
הגענו לסיכום, ואני מציע שאנו נקבל את

הסיכום של היושב-ראש כסיכום ביניים.

אני מציע להמציא את הפרוטוקול בלי סיכום.

א. שוסטק:

ב. סקירת המנהל הכללי של משרד העבודה
על מצב התעסוקה בארץ.

מר עילם:

רצוני להוסיף פסוק אחד בנושא הזה של זקיפת
ימי המילואים על החופשה: משרד העבודה
דאג לכך שע"י ההסדר הזה לא ינוכה מסכרו. כלומר, בעזרת בנק החופשות
יקבל החייל את השכר בסלמות, ואף יקבל חופשה מינאמלית.

אשר לימי התעסוקה: בישיבה הקודמת דברתי
על לב חברי הוועדה באמרי, כי הנושאים עליהם עמדתי בפתיחת הבעיה,
לא נפתרו והם עומדים באותה החריפות. אבל אפשר לציין הפוגה מסויימת
בשטח העבודה:

(א) נעשו סדורים ע"י תוספת של ימי עבודה במקרים בהם ראינו שהם בגדר של אפסרות. החיילים החוזרים מהצבא, יועסקו, לא אומר שכולם, אבל נעשים מאמצים בטוח זה.

(ב) הורגסה בסיוע האחרון הקלה מסויימת בתעסוקה, וזה הודות לכך שבין המסתחררים חזרו גם מארגוני עבודה, מנהלי עבודה; כמו-כן שוחררו כלי רכב, כתוצאה מכך באה הקלה בתנועת הבניה, - כל זה הקל על מצב האבטלה בהיקף של מספר ניכר של מחוסרי עבודה.

(ג) האשראי מתחיל לפעול. יסנה תעסוקה לאלפי פועלים בתעשייה ובחקלאות; אלפי פועלים שעבדו בכותנה יוכלו בימים הקרובים להגיע לשכרם.

מחזור של כ-6000 פועלים לא עבדו ולא הביעו לקבלת שכרם בחודש נובמבר. בתעשייה, כמובן זה יספיע במרחב הרבה יותר גדול. בתחום זה אנו מקווים כי במשך הימים הבאים תהיה הקלה.

למטרד העבודה בעיית התעסוקה הכבידה מאד. בחודש נובמבר עשינו הכל על מנת לשלם בעד עבודות יזומות; חסר הכסף מסום שעבדנו מעל לתקציב. זה כבר 3-4 ימים שאנו מסלמים כספים לאחרוני העובדים; אולם בחודש דצמבר - אשר בחודש זה היו ב-50% יותר מועסקים בצינור הזה, אנו מתקשים בתשלום למועסקים אלה, כי הבעיה של המחסור בתקציב לא יהיה בשליש אלא ב-3/4 או ב-60%, דבר שברגע זה בעיה זו טרם באה על פתרונה. אנו מקווים כי בימים הקרובים נספיל בזה.

הבעיה עוד עומדת בעינה, אך באה הפוגת-מה

דהקלות.

אנו אומרים כי אם נימצא גם בחודש דצמבר בחוסר תעסוקה בקנה מידה כזה, הרי אנו תקוה שההטבה הטבעית תבוא מאליה, אנו מניחים שבחודש זה יועסקו האנשים בקטיף, ולא רק בפרדסים אלא גם בנמלים.

לבסוף, אני רוצה לעטות תיקון קטן: לאחרונה, נתפרסם בעתון דבר מוטעה, שכאילו בחודש דצמבר אנו נעסיק פועלים בעבודות יזומות. לאמיתו של דבר, אין זה כך.

אני מודה לכם.

היו"ר י. ריפתין:

הישיבה ננעלה בשעה 10.45.